

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวในยุคปัจจุบันได้มีการพัฒนามากขึ้นพร้อมกับการพัฒนาระบบการคมนาคม ระบบการติดต่อสื่อสารของโลก การเดินทางที่มีความสะดวกสบาย ระยะเวลาในการเดินทางที่ลดลงจากในสมัยก่อนได้ส่งผลให้การท่องเที่ยวไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆทั่วโลกได้รับความนิยมมากขึ้น คนชั้นกลางและชนชั้นล่างในสังคมได้รับโอกาสในการท่องเที่ยวมากขึ้นส่งผลให้มียุคท่องเที่ยวทั่วโลกมีจำนวนมากขึ้น อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจึงเป็นอีกอุตสาหกรรมหนึ่งสร้างโอกาส สร้างรายได้ให้กับนักลงทุนที่มองเห็นโอกาสหาผลตอบแทนจากการท่องเที่ยว และเจ้าของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มีถิ่นฐานอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวนั้นหรือนักลงทุนจากต่างถิ่น ล้วนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างมาก

สำหรับในประเทศไทยนั้น การส่งเสริมการท่องเที่ยวได้เริ่มขึ้นอย่างชัดเจนใน พ.ศ.2479 เมื่อกระทรวงเศรษฐกิจ เสนอโครงการบำรุงอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทยต่อคณะรัฐมนตรี โดยเสนอแผนและวัตถุประสงค์ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 3 ประการ ประกอบด้วย ประการแรกงานโฆษณาชักชวนนักท่องเที่ยวประการที่สองงานรับรองนักท่องเที่ยวและประการที่สามงานบำรุงสถานที่ท่องเที่ยวและที่พัก

คณะรัฐมนตรีประชุมปรึกษา เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ.2479 มีมติรับหลักการของโครงการบำรุงอุตสาหกรรมท่องเที่ยว แต่การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเริ่มมีอย่างจริงจังในปี พ.ศ. 2503 เมื่อมีการจัดตั้ง “องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย” ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ.2522 ได้มีการจัดตั้ง “การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย” ขึ้น มีชื่อย่อว่า “ททท.” ขึ้นมาแทนที่ การท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว จนกลายเป็นรายได้หลักของประเทศ โดยตั้งแต่ปี พ.ศ.2525 เป็นต้นมา อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนำรายได้ที่เป็นเงินตราเข้าประเทศ เป็นอันดับหนึ่งจนถึงปัจจุบัน นับว่ามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย เป็นการส่งเสริมการค้าบริการ เพิ่มการจ้างแรงงาน

การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก ดังที่ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1-8 ที่เน้นทิศทางการท่องเที่ยวของประเทศไทยภายใต้แนวคิดเศรษฐศาสตร์กระแสหลักที่กำหนดให้การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรม

บริการ มุ่งหวังเงินตราจากนักท่องเที่ยว สร้างจุดขายดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยให้มากที่สุด ซึ่งการมุ่งหวังผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจนี้ ทำให้มีผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวหลายราย ได้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวโดยขาดจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม ขาดความรับผิดชอบ การเสียสละต่อส่วนรวม มุ่งใช้ทรัพยากรกันอย่างฟุ่มเฟือย จนทำให้แหล่งท่องเที่ยวและชุมชนใกล้เคียงหลายแห่งได้รับผลกระทบ เช่น ปัญหาขยะ ปัญหาน้ำเสีย ปัญหาสาธารณสุขปลอดภัยไม่เพียงพอ(น้ำ ไฟ) เป็นต้น

ในปี พ.ศ.2551 ประเทศไทยได้มีการตรา “พระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ.2551” ขึ้นเพื่อให้มีกลไกในการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของประเทศไทยให้เป็นไปอย่างมีระบบสอดรับและเชื่อมโยงกันทั้งในระดับชาติระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น เพื่อให้การบริหารและพัฒนาการท่องเที่ยวมีเอกภาพและมีความต่อเนื่องตลอดจนเพื่อให้มีระบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างถูกต้องและเหมาะสมเพราะก่อนการตราพระราชบัญญัตินี้ การกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของประเทศไทยในขณะนั้นได้กระจัดกระจายอยู่ตามหน่วยงานของรัฐ ทำให้การบริหารและพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมาไม่มีเอกภาพ เป็นไปอย่างไร้ทิศทางและไม่ต่อเนื่อง ประกอบกับสภาวะการณ์ในขณะนั้น แหล่งท่องเที่ยวอันเป็นที่หมายการท่องเที่ยวหลายประเภทยังมิได้มีระบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ถูกต้องและเหมาะสม เป็นเหตุให้แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมและด้อยคุณภาพนำมาซึ่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม และเป็นอุปสรรคในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทยให้มีคุณภาพและมีความยั่งยืนในพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ (ท.ท.ช.) ขึ้นให้มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติเสนอต่อรัฐมนตรี เพื่อใช้เป็นกรอบในการส่งเสริมการบริหารและพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ.2551 ต่อมาในปี พ.ศ.2554 คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติจึงได้จัดทำ “แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติพ.ศ.2555 – 2559” ขึ้น โดยได้ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการจัดทำแผนเพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยมุ่งสร้างภูมิคุ้มกันรอบด้านในทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว มุ่งสร้างรายได้เพิ่มควบคู่กับการกระจายรายได้สู่สังคมอย่างเป็นธรรมพร้อมทั้งสร้างกลไกการทำงานโดยความร่วมมือร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลชัดเจนทั้งในระดับประเทศและพื้นที่ และสอดคล้องตามเจตนารมณ์ของแนวทางในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) ซึ่งในแผนดังกล่าวได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวไทยไว้ 5 ยุทธศาสตร์ด้วยกัน การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ถูกกล่าวถึงในยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน

ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีทิศทาง ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของชาติ โดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อป้องกันการใช้ประโยชน์มากเกินไปการกำหนดมาตรการในการแก้ไขกฎระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ ให้แหล่งท่องเที่ยวของไทยสามารถมีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน(Sustainable Tourism) เป็นรูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ ตามที่นักพัฒนาการท่องเที่ยวจากองค์การการท่องเที่ยวโลก(World Tourism Organization: WTO) และสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก(Pacific Asia Travel Association: PATA) ได้คิดรูปแบบการบริการที่สอดคล้องกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในแต่ละท้องถิ่น โดยใช้หลักการของแผนแม่บทของโลกหรือ Agenda 21 เป็นกรอบการจัดการ ดังนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน(Sustainable Tourism Development) แนวคิดต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนมุ่งเน้นในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยรวมปรับเปลี่ยนแนวคิดการจัดการเข้ากับกระแสโลกที่เปลี่ยนไปจากสังคมนิยมเข้าสู่สังคมที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้น ขอบเขตของการพัฒนา จึงครอบคลุมทุกองค์ประกอบของการท่องเที่ยวหรืออีกนัยหนึ่งคือ การพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งหมดต้องมุ่งสู่ความยั่งยืน (All tourism should be Sustainable Tourism:Dowling, 1995) โดยคำนึง ถึงหลักการปฏิบัติ 4 ประการ ประกอบด้วย ประการแรก การดำเนินกิจการการท่องเที่ยวในขอบเขตความสามารถรองรับของธรรมชาติ ชุมชนขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวประการที่สอง การตระหนักในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อชุมชนขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน(เอกลักษณ์และอัตลักษณ์) ประการที่สาม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว ผู้เกี่ยวข้องทั้งผู้เป็นพันธมิตรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องประสานการจัดการร่วมกัน เพื่อลดผลกระทบต่อระบบนิเวศ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่มีต่อการท่องเที่ยว และประการที่สี่ การประสานความต้องการและกำหนดแผนงาน ทางเศรษฐกิจ การดำรงอยู่ของสังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน(Sustainable Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยม เพื่อให้สามารถรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย ธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุงคุณภาพให้มีผลกำไรอย่างเป็นธรรม ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างเหมาะสม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมเยือนสม่ำเสมออย่างเพียงพอ แต่มีผลกระทบด้านลบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน(Sustainable Tourism) จึงเป็นแนวความคิดด้านการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน โดยในการเดินทางท่องเที่ยว นั้น เป็นความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นระหว่างผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว และผู้ที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นนั้น เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะการที่ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวโดยปราศจากผลกระทบทางธรรมชาติ วัฒนธรรม และสังคม

ตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของที่ว่าการอำเภอแม่แตง เป็นตำบลที่มีขนาดใหญ่ ครอบคลุมเนื้อที่กว่า 300 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา สลับซับซ้อน มีแม่น้ำสายสำคัญไหลผ่านคือแม่น้ำแม่แตง มีประชากรกว่า 6,000 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม รองลงมาเป็นอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ตำบลกุดช้างแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 8 หมู่บ้าน โดยหมู่บ้านที่มีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวอันเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติได้แก่ หมู่บ้านเมืองกุด หมู่บ้านแม่ตะมาน บ้านห้วยน้ำดัง บ้านป่าข้าวหลาม และบ้านสบก้าย

บ้านเมืองกุด หมู่ 1 ตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ ณ ที่ราบ ลุ่มแม่น้ำแม่แตง หมู่บ้านถูกโอบล้อมด้วยภูเขาชุมชนในหมู่บ้านเป็นชุมชนขนาดเล็กมีการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องในหลายๆด้าน เป็นระยะเวลากว่า 20 ปี มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เนื่องด้วยทรัพยากรธรรมชาติด้านภูมิศาสตร์ที่เอื้ออำนวย มีแม่น้ำไหลผ่านหมู่บ้าน โดยช่วงแม่น้ำที่ไหลผ่านนั้นมีทั้งช่วงที่มีลักษณะเป็นแก่งและช่วงที่มีลักษณะไหลเอื่อยริมน้ำมีธรรมชาติที่สวยงาม มีนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวภายในหมู่บ้านตลอดทั้งปี นอกจากนั้นยังมีสถานที่ท่องเที่ยวเป็นแก่งที่เป็นที่รู้จักกันคือ “แก่งกุด” มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวในช่วงเทศกาลสงกรานต์เป็นจำนวนมาก

กิจกรรมการท่องเที่ยวในเขตหมู่บ้านเมืองกุดได้แก่ การขี่ช้าง ล่องแก่ง(แพยาง) ล่องแพไม้ไผ่ การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ เป็นต้น ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวจะมีทั้งคนในท้องถิ่น และชาวต่างถิ่น โดยในช่วงปีแรกๆนั้น มีเพียงคนในท้องถิ่นที่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว ต่อมาเมื่อสถานที่ท่องเที่ยวเริ่มเป็นที่รู้จักมากขึ้น จึงได้มีชาวต่างถิ่นเข้ามาเป็นเจ้าของกิจการธุรกิจท่องเที่ยวมากขึ้น ทำให้เกิดการแข่งขันกันของตลาดธุรกิจท่องเที่ยว โดยเฉพาะการขี่ช้าง ล่องแก่ง และล่องแพไม้ไผ่ การเพิ่มขึ้นของธุรกิจท่องเที่ยวในหมู่บ้านทำให้แต่ละปีจะมีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในหมู่บ้านเพิ่มขึ้นตลอด ธุรกิจที่การท่องเที่ยวในหมู่บ้านเริ่มมีความหลากหลายมากขึ้น เช่น บ้านพักแบบ โฮมสเตย์ การฝึกใช้ชีวิตกับช้าง บริการนวดแผนไทย เป็นต้น และธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยวภายในหมู่บ้านเช่นร้านขายของ ร้านอาหาร ฯลฯ ก็มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย

หมู่บ้านแม่ตะมาน หมู่ที่ 2 ตำบลกีดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหมู่บ้านที่อยู่ทางตอนล่างของแม่น้ำแม่แตงในช่วงที่ไหลผ่านตำบลกีดช้าง ลักษณะของลำน้ำจะเป็นลำน้ำที่ไหลเอื่อย ไม่มีเกาะแก่ง เหมาะแก่การล่องแพไม้ไผ่ขึ้นชมธรรมชาติสองฝั่งแม่น้ำ กิจกรรมการท่องเที่ยวในหมู่บ้านที่มีชื่อเสียงได้แก่การนั่งช้าง และนั่งวัวเทียมเกวียนชมธรรมชาติ มีการจัดแสดงโชว์ช้างของปางช้างขนาดใหญ่ มีที่พักที่เป็นรีสอร์ทขนาดใหญ่ จนถึงโฮมสเตย์ขนาดเล็ก ด้วยการคมนาคมที่สะดวกสบายกว่าแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้านอื่นๆ ในตำบลกีดช้าง รถทัวร์โดยสารขนาดใหญ่สามารถเข้าถึงได้ ทำให้แหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้านแม่ตะมานมีความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวได้ในปริมาณมากกว่าหมู่บ้านอื่นๆ ธุรกิจท่องเที่ยวในหมู่บ้านแม่ตะมานจึงมีขนาดใหญ่ มีการแข่งขันสูง โดยกิจการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่จะเป็นของนายทุนจากต่างถิ่นเข้ามาลงทุน ทำให้มีการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ธุรกิจการท่องเที่ยวขนาดเล็กหลายแห่งต้องปิดตัวลงหรือถูกควบรวมกิจการเนื่องจากไม่สามารถสู้กับการแข่งขันที่สูงได้

หมู่บ้านห้วยน้ำดัง หมู่ 5 ตำบลกีดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ มีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักกันดีได้แก่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง มีธรรมชาติที่สวยงาม ประกอบด้วยอากาศที่เย็นสบายตลอดทั้งปี โดยเฉพาะในฤดูหนาว นักท่องเที่ยวมักจะไปชมธรรมชาติที่สวยงามท่ามกลางอากาศที่หนาวเย็น และจุดชมวิวดอยกิ่วลม สามารถชมพระอาทิตย์ขึ้นกลางทะเลหมอกที่สวยงามไม่แพ้ทะเลหมอกที่ใดๆ นอกจากนี้ยังเป็นที่ตั้งของพระตำหนักเอื้องเงินที่กรมป่าไม้ได้สร้างถวายสมเด็จพระพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาฯ และทรงพระราชทานนามว่า “พระตำหนักเอื้องเงิน” ใช้เป็นที่ประทับของพระองค์ ตั้งอยู่บริเวณดอยกิ่วลมที่มีทัศนียภาพโดยรอบสวยงาม สำหรับการท่องเที่ยวที่ห้วยน้ำดังนี้จะมีการจัดการโดยอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง สำนักงานอุทยานแห่งชาติกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช

ส่วนหมู่บ้านสบถ้ำ หมู่ 3 และบ้านป่าข้าวหลาม หมู่ 7 ตำบลกีดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวได้แก่ การล่องแพไม้ไผ่และการล่องแก่ง

จากการพัฒนาการท่องเที่ยวในตำบลกีดช้าง และจำนวนนักท่องเที่ยวในพื้นที่ที่เพิ่มขึ้นนั้น ย่อมส่งผลกระทบต่อชุมชนและคนในชุมชนหลายมิติ เช่นมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม หรือสิ่งแวดล้อม การพัฒนาการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับหลักการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จะช่วยให้ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชนและคนในชุมชน เป็นไปในทิศทางที่ดี และลดผลกระทบในทางลบที่จะเกิดกับชุมชนและคนในชุมชนให้น้อยลง โดยในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนั้น ชุมชนและคนในชุมชนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนั้น ประสบผลสำเร็จ ผู้ทำการศึกษาจึงมุ่งศึกษาถึงความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนและคนในชุมชน ที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในพื้นที่ศึกษา ทั้งนี้ เพื่อสามารถใช้ผลการศึกษาเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนา และส่งเสริมให้พื้นที่มีการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปตามแนว

ทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวในตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืน และคงประโยชน์แก่คนรุ่นหลังต่อไป

คำถามการวิจัย

ประชาชนในพื้นที่ตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ มีความตระหนักรู้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนหรือไม่ ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในพื้นที่มากน้อยเพียงใด และปัจจัยใดมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในพื้นที่มากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงการตระหนักรู้ของประชาชนในพื้นที่ศึกษา ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
2. เพื่อศึกษาถึงลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ศึกษา ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในพื้นที่ศึกษา
3. เพื่อใช้ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ศึกษา เป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อใช้ในการส่งเสริมการตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนและคนในชุมชน ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่ศึกษา
2. เพื่อใช้ในการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในพื้นที่ศึกษา
3. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา

ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ การศึกษาในครั้งนี้กำหนดพื้นที่ ตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นพื้นที่ในการศึกษาเนื่องจากพื้นที่ดังกล่าว มีสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ และมีรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลาย
2. ขอบเขตด้านประชากร ศึกษาจากประชากรและตัวอย่างประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่

ตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ และประชากรตัวอย่างที่เป็นตัวแทนผู้ประกอบการ
กิจการต่างๆที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว

3.ขอบเขตด้านเนื้อหาศึกษาการตระหนักรู้และการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาการท่องเที่ยว
แบบยั่งยืนของประชาชนในท้องถิ่น ผู้ประกอบการกิจการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและกิจการต่างๆที่
เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยใช้หลักการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน 10 ข้อ(อุยวาทิพุลพิพัฒน์, 2545)ดังนี้

- 1) การอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างพอดี(Using Resource Sustainable)
- 2) การลดการบริโภคที่เกินความจำเป็นและการลดของเสีย (Reducing Over-consumption and Waste)
- 3) การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม(Maintaining Diversity)
- 4) การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว (Integrating Tourism into Planning)
- 5) การท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมในท้องถิ่น(Supporting Local Economic)
- 6) เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น(Involving Local Communities)
- 7) การประสานความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการ ประชาชนท้องถิ่น องค์กรและสถาบันที่เกี่ยวข้อง (Consulting Stakeholders and the Public)
- 8) เป็นการฝึกอบรมบุคลากร (Training Staff)
- 9) การจัดเตรียมข้อมูลคู่มือบริการข่าวสารการท่องเที่ยวให้พร้อม(Marketing Tourism Responsibly)
- 10) การวิจัยและติดตามผล(Undertaking Research)เป็นหลักการในการศึกษาความตระหนักรู้ และดำเนินกิจกรรมการมีส่วนร่วม

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การศึกษาเรื่อง“การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน:กรณีศึกษา ตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่” เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ที่มุ่งศึกษาการตระหนักรู้ของประชาชนในพื้นที่ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนและคนในชุมชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 กลุ่มประชากรที่จะศึกษาแบ่งเป็น2 กลุ่ม ได้แก่

2.1.1 กลุ่มผู้นำชุมชน และผู้นำหน่วยงานราชการระดับท้องถิ่นในพื้นที่ศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการท่องเที่ยวในตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

2.1.2 กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวหรืออาศัยทรัพยากรในการประกอบธุรกิจท่องเที่ยวในตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนกลุ่มผู้นำชุมชนและหน่วยงานราชการระดับท้องถิ่น และกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวผู้วิจัยเองจากแหล่งข้อมูล 2 ประเภทคือ

4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการเก็บแบบสอบถาม

4.2 ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ การศึกษาจากหนังสือ เอกสาร งานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวข้องกับ ข้อมูลออนไลน์ รวมทั้งข้อมูลและเอกสารจากองค์การบริหารส่วนตำบลกุดช้าง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างและประชาชนในพื้นที่ศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วยข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ประเทศ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยสภาพแวดล้อมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในพื้นที่ศึกษา ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรมและด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างและประชาชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ตอนที่ 4 แบบสอบถามความตระหนักรู้เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

นอกจากนั้นได้มีส่วนข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นคำถามแบบปลายเปิด โดยนำมาจัดกลุ่มตามประเด็นสำคัญ

หลังจากทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ได้ทำการตรวจสอบความเรียบร้อยของการตอบแบบสอบถามอีกครั้งหนึ่ง แล้วนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดไปบันทึกหรือลงรหัสข้อมูลและทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) หมายถึงการท่องเที่ยวของกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยมเพราะสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย และธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุง คุณภาพให้ได้ผลกำไรอย่างเป็นธรรม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมเยือนสม่ำเสมออย่างเพียงพอ แต่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่น้อยอย่างยั่งยืน

ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว หมายถึง ผู้ประกอบการกิจการใดๆภายในพื้นที่ศึกษา เพื่อให้แก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมาใช้บริการในกิจกรรมที่ผู้ประกอบการนั้นได้จัดทำขึ้น

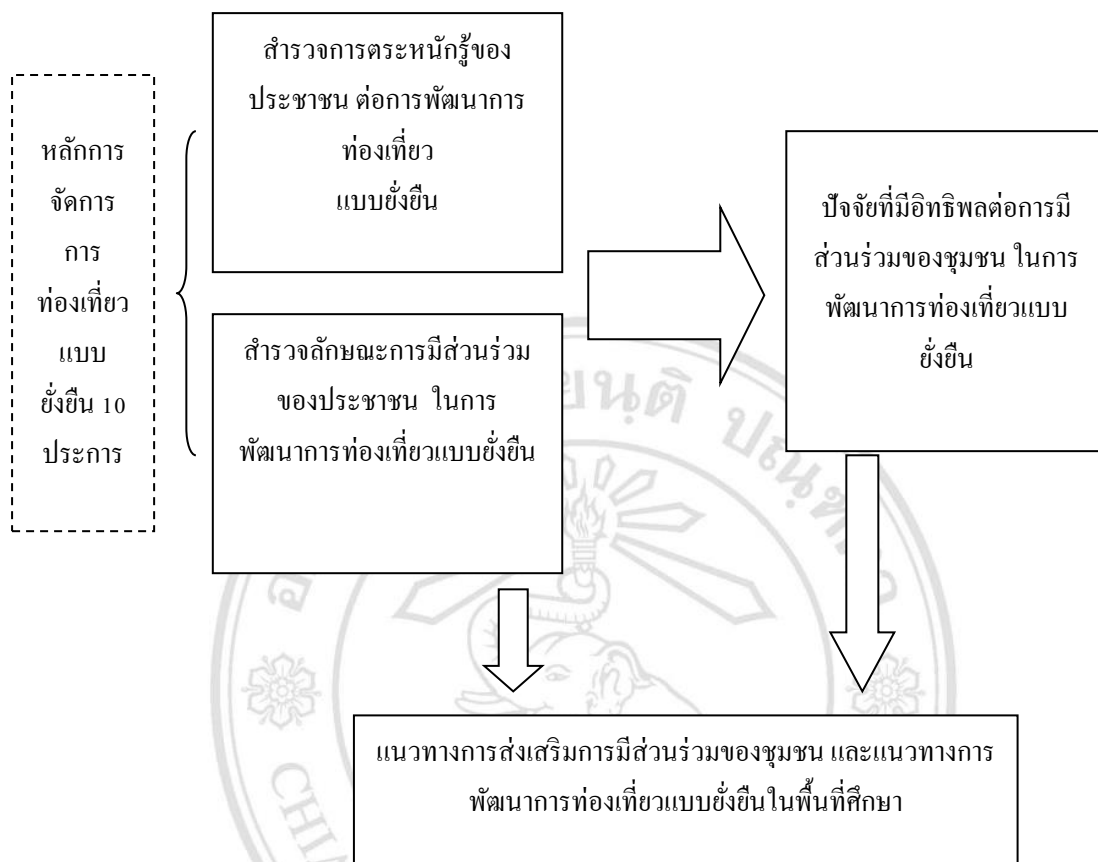
ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว หมายถึง ผู้ประกอบการกิจการใดๆภายในพื้นที่ศึกษาที่มีได้มุ่งให้บริการแก่นักท่องเที่ยวโดยตรง แต่สามารถให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในพื้นที่ได้ หรือได้รับผลที่เกิดจากการท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา

การตระหนักรู้ หมายถึง การแสดงความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายใน อันเนื่องมาจากเคยมีประสบการณ์ เคยรับรู้สถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ส่งผลให้เกิดความตื่นตัวทางจิตใจต่อเรื่องนั้นๆ

การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กร เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจ แก้ไขปัญหาสนับสนุน ติดตามผลการปฏิบัติงาน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา